

Język angielski – mocne i słabe strony wykształcenia maturzystów

Język angielski był najczęściej wybieranym językiem obcym na egzaminie maturalnym. Ponad 85% maturzystów wybrało poziom podstawowy, ok. 14% – poziom rozszerzony.

Poziom podstawowy

Egzamin pisemny z języka angielskiego na poziomie podstawowym okazał się dla zdających średnio łatwy (0,59). Szczegółowa analiza wyników egzaminu pokazuje, że rozumienie pisanego tekstu i wypowiedź pisemna były porównywalne pod względem trudności (0,62), a rozumienie słuchanego tekstu było nieco trudniejsze od pozostałych części egzaminu (0,54).

Zadania sprawdzające rozumienie słuchanego tekstu zazwyczaj sprawiają najwięcej problemu zdającym, ponieważ pojawiają się jako pierwsze w arkuszu egzaminacyjnym, a jednocześnie wymagają bardzo dużej koncentracji. W zadaniach tych zdający opierają swoje odpowiedzi na wysłuchanym dwukrotnie tekście i nie mają możliwości przeczytania tekstu oraz powrotu do wybranych fragmentów. Nie mogą też dostosować tempa pracy do swoich możliwości językowych.

Najtrudniejsze okazało się zadanie wielokrotnego wyboru (zadanie trzecie), które dotyczyło wynalezienia przez nauczyciela nowej gry językowej i sprawdzało umiejętność selekcjonowania informacji oraz określania głównej myśli tekstu. Szczególnie dużo kłopotu sprawiły zdającym zadania cząstkowe 3.3 (określenie, jak uczniowie mają postępować w czasie gry) oraz 3.4 (wyselekcjonowanie z tekstu informacji dotyczącej pochodzenia nazwy gry). Zadania te sprawdzały umiejętność selekcjonowania informacji. Maturzyści zaznaczali często odpowiedzi, które zawierały słowa wychwycone przez nich z nagrania (np. *remember the answers, band, African, czy też greeting*), nie zwracali natomiast uwagi na kontekst, w jakim te słowa się pojawiają. Najłatwiejsze było zadanie pierwsze oparte na wypowiedziach dotyczących telefonów komórkowych. Zadanie to wymagało dopasowania właściwego zdania do każdej wypowiedzi i sprawdzało umiejętność selekcjonowania informacji.

Umiejętność rozumienia pisanego tekstu była sprawdzona przez trzy zadania. Spośród nich najłatwiejsze okazało się zadanie prawda/fałsz, oparte na fragmencie opowiadania o Sherlocku Holmesie, sprawdzające umiejętność stwierdzenia, czy tekst zawiera określone informacje. Podobnie jak w części sprawdzającej rozumienie słuchanego tekstu najtrudniejsze było zadanie wielokrotnego wyboru (zadanie szóste) sprawdzające umiejętność selekcjonowania informacji oraz określania intencji autora. Zadanie to oparte było na tekście o młodej niepełnosprawnej artystce, Lenne Beetham. Udzielenie poprawnej odpowiedzi w tego typu zadaniach zależy przede wszystkim od umiejętności łączenia informacji z tekstu z poszczególnymi elementami zadania. Duże znaczenie ma także zasób słownictwa zdających. Przykładem może być zadanie cząstkowe 6.1. Wybranie prawidłowej odpowiedzi *Leanne's mother let her relatives take care of her daughter* wymagało zrozumienia wyrażenia w tekście: *give somebody the right to look after Leanne* oraz wyeliminowania pozostałych dystraktorów jako niezgodnych z treścią tekstu. Niska rozwiązywalność tego zadania pokazuje, że zdający koncentrują swoją uwagę na pojedynczych słowach, zamiast świadomie łączyć treści (np. wyrażenia synonimiczne) z tekstów i zadań sprawdzających ich zrozumienie.

Zadania otwarte w części sprawdzającej umiejętność tworzenia wypowiedzi pisemnej okazały się dla zdających średnio łatwe. Zdający na ogół nie mieli większych problemów z przekazaniem wymaganych informacji (0,63 – 0,77). W zadaniu siódmym najtrudniejsza do przekazania okazała się informacja trzecia., zadanie pytania o plany wakacyjne kolegi. Niskie umiejętności językowe sprawiały, że zdający pytali o zwyczaje wakacyjne (*What do you do on holiday?*) lub też stosowali niewłaściwe słownictwo, a w konsekwencji zmieniali treść informacji pytając o *planes* (samoloty) lub *plants* (rośliny) zamiast o *plans* (plany). Tego typu błędy uniemożliwiły egzaminatorom przyznawanie punktów. W zadaniu ósmym najtrudniejsza do przekazania okazała się informacja czwarta. W tym punkcie wymagane było wyrażenie prośby lub sugestii dotyczącej sposobu przekonania rodziców do swojego pomysłu. Niestety, bardzo wiele odpowiedzi zdających było niekomunikatywnym dla odbiorcy zlepkiem znanych zdającemu słów np. *I scare what talk me parents. What can you speak to parents?*

Mocną stroną zdających jest opanowanie formy listu i świadome stosowanie jej poszczególnych elementów – zwrotów rozpoczynających i kończących oraz podział listu na trzy części (wstęp, rozwinięcie i zakończenie). Zdający poradzili sobie ze spełnieniem wymagań w tym kryterium lepiej niż w roku ubiegłym.

Słabą stroną od lat jest jakość języka oceniana w kryterium bogactwa językowego oraz poprawności językowej. Najmniej punktów zdający uzyskali w kryterium bogactwa językowego (0,46). Realizacja polecenia do zadania ósmego wymagała użycia całego wachlarza środków językowych – czasów teraźniejszych, przeszłych, przyszłych, czasowników modalnych, zdań czasowych i pytań pośrednich. Niestety wielu maturzystów dysponuje warsztatem językowym ograniczonym do czasu teraźniejszego lub bezokoliczników stosowanych do wyrażenia przeszłości, teraźniejszości i przyszłości, a to zdecydowanie obniża wartość językową prac. Wyraźne są też braki w zasobie słownictwa oraz problemy w stosowaniu związków frazeologicznych, a tego rodzaju błędy wpływają nie tylko na ocenę bogactwa językowego, ale przede wszystkim obniżają ocenę pracy w kryterium poprawności językowej (w zadaniu siódmym – 0,59, w zadaniu ósmym – 0,52). Typowe błędy maturzystów zaobserwowane w trakcie sprawdzania prac to niewłaściwe stosowanie czasu teraźniejszego i przyszłego (*I don't come to you next week; What do you do on holiday? zamiast What are you going to do on holidays?*), stosowanie niewłaściwej formy czasownika po czasownikach modalnych (*can't arrived; can't going; should stayed*), używanie niewłaściwych przyimków (*in next week; arrive to London; I can't go for you; angry on me; plans on holidays*) lub ich pomijanie (*apologise me*), błędy ortograficzne i językowe zakłócające komunikację (*seek zamiast sick; won't zamiast want; bad zamiast bed; thing zamiast think*) oraz stosowanie czasu przyszłego po spójnikach *if, when* w zdaniach czasowych i warunkowych.

Ta niska jakość języka obserwowana od pierwszej sesji maturalnej może mieć związek z popularnością komunikacyjnego podejścia w nauczaniu języków obcych nastawionego na skuteczną komunikację. W rezultacie obserwujemy zmniejszenie nacisku kładzionego przez nauczycieli na zasób środków językowych i poprawność ich stosowania. Zauważalna jest także postępująca kolokwializacja języka, którym posługują się maturzyści oraz stosowanie kalek językowych, będących bezpośrednim tłumaczeniem polskich zwrotów na język angielski.

Poziom rozszerzony

Egzamin pisemny z języka angielskiego na poziomie rozszerzonym okazał się dla zdających łatwy (0,74). Zdający uzyskali najwyższe wyniki w części sprawdzającej rozumienie słuchanego tekstu (0,82), a najniższe, podobnie jak w poprzednich latach, w części sprawdzającej umiejętność stosowania struktur leksykalno-gramatycznych (0,41). Rozumienie pisanego tekstu i wypowiedź pisemna okazały się dla zdających łatwe (odpowiednio 0,75 i 0,77).

W części pierwszej egzaminu zdający rozwiązywali zadania otwarte sprawdzające umiejętność stosowania struktur leksykalno-gramatycznych. Najwięcej problemów sprawiło zdającym utworzenie przysłowka od rzeczownika *caution* (zadanie cząstkowe 2.1) oraz przekształcenie zdania z wykorzystaniem mowy zależnej (zadanie cząstkowe 2.4).

Niskie wyniki w tej części egzaminu przekładają się także na jakość wypracowań. Od lat obserwuje się wysoką korelację między wynikami z tej części egzaminu a punktacją uzyskaną przez zdających z wypowiedzi pisemnej.

Zdający mieli do wyboru trzy tematy wypowiedzi pisemnej (rozprawkę, opis i opowiadanie). Najczęściej wybieranym tematem była rozprawka, w dalszej kolejności zdający wybierali opowiadanie i opis.

Najwyżej oceniona została kompozycja wypowiedzi (0,87). Zachowanie spójności i logiki prezentowanych treści, proporcjonalny układ tekstu, logiczne oznaczanie części pracy i objętość w ramach określonego limitu, to elementy ćwiczone od wielu lat.

Wysoko egzaminatorzy ocenili też wypracowania w zakresie kryterium treści (0,86). Nie wszystkie prace były jednak w pełni zgodne z tematem.

W opisach zdający poświęcali często zbyt mało miejsca na realizację zasadniczego elementu tematu, jakim był opis zaniedbania tego miejsca, koncentrowali się w większym stopniu na pozostałych elementach tematu, czyli lokalizacji i ciekawej historii związanej z opisywanym miejscem. Zdarzały się też prace bardzo odbiegające od tematu, w których opisane miejsce wcale nie było zaniedbane. Należy zwrócić również uwagę na części składowe kryterium treści. Wymagane jest tu przedstawienie istotnych informacji na temat opisywanego miejsca oraz opinii wraz z uzasadnieniem. Niedociągnięcia w realizacji tych elementów sprawiły, że w zakresie treści opis był na tle innych tematów najniżej oceniany.

Analizując wyniki maturzystów, którzy wybrali opowiadanie należy zauważyć, że prace rzadko odbiegały od tematu. Zazwyczaj były to prace, które egzaminatorzy czytali z zainteresowaniem, a maturzyści mogli się popisać w nich inwencją twórczą. Głównym problemem było w przypadku tego tematu uwzględnienie w treści awarii urządzenia technicznego (bardzo szeroko rozumianego przez zdających) oraz wyraźne pokazanie związku między tą awarią a propozycją pracy, jaką otrzymał główny bohater.

Temat rozprawki dotyczył wad i zalet bycia dzieckiem sławnych rodziców i był najczęściej wybierany przez zdających. Większość zdających bardzo trafnie dobrała argumenty za i przeciw, chociaż zdarzały się też prace, w których przedstawiona była tylko jedna strona problemu, co powodowało obniżenie punktacji w kryterium treści. Nie zawsze poprawnie zdający formułowali tezę lub podsumowanie tego tematu. Zdarzało się też, że podsumowanie było nielogiczne lub nie wynikało z tematu lub przeprowadzonej argumentacji (np. *In conclusion, I would like to be famous because love is most important thing in our life*).

Niżej niż treść i kompozycja wypracowań została oceniona niestety jakość języka. (bogactwo językowe – 0,66, poprawność językowa – 0,69). Egzaminatorzy zwracali uwagę na rzadkie stosowanie słownictwa na poziomie zaawansowanym, brak słownictwa charakterystycznego dla danego tematu oraz błędne stosowanie wyrażen spajających wypowiedź (np.: stosowanie *although* zamiast *however*).

W części drugiej egzaminu, złożonej z zadań zamkniętych zdający otrzymali porównywalne wyniki w zadaniach sprawdzających poszczególne umiejętności. W części sprawdzającej rozumienie słuchanego tekstu zdający nie mieli większych problemów z rozwiązaniem zadań. Najtrudniejsze dla zdających było zadanie piąte, sprawdzające umiejętność określania głównej myśli tekstu. Podobnie jak w poprzednich latach zadanie sprawdzające umiejętność rozpoznawania struktur leksykalno-gramatycznych (zadanie dziewiąte) było dla zdających relatywnie trudniejsze (0,66) od pozostałych zadań sprawdzających rozumienie pisanego tekstu. Warto też zauważyć, że zdający na poziomie rozszerzonym lepiej radzą sobie z selekcjonowaniem informacji (zadanie siódme – 0,84) niż z rozpoznawaniem związków pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu (zadanie ósme – 0,71).